Lausunto valtiovarainvaliokunnalle julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022-2025

Valtiovarainvaliokunta 28.5.2021

Dos. Jaakko Kiander

Yleisarvio suunnitelmasta

- Laadukas dokumentti, jossa kuvattu hyvin ennusteen perusteet ja tarkasteltu myös vaihtoehtoisia kehityskulkuja
- Ennustenäkemyksen mukaan kansantalous ja julkinen talous normalisoituvat koronakriisin jälkeen vuoteen 2023 mennessä
- Kriisin aiheuttamat tuotannon menetykset kurotaan kiinni ja työllisyysaste ylittää kriisiä edeltäneen tason 73 %
- Toisaalta julkinen talous jää alijäämäiseksi ja velkasuhde nousee noin 75 %:in (vrt. 59 % v. 2019) – silti pienempi kuin euroalueen keskiarvo 100 %
- Vuodelle 2023 ennakoitu alijäämä on maltillinen (2 %/BKT) ja velkasuhteen nousu taittuu
- Pitkän ajan sopeutustarpeeksi VM arvioi noin 8 mrd EUR (n. 3 %/BKT) eli hieman aiempaa vähemmän

Suhdanne-ennusteesta

- VM:n ennustenäkemyksen mukaan vuosien 2021-2023 elpymisvaiheessa talous kasvaa yli 2 % vuodessa, sen jälkeen siirrytään noin 1,5 %:n kasvu-uralle
- Lähivuosien osalta ennuste on maltillinen; viime aikoina on esitetty myös suurempia kasvuarvioita, taustalla viennin ja kulutuksen vahva kasvu
- Pidemmän ajan kasvupotentiaalin suhteen VM on varovainen; työllisyyden ei uskota kasvavan merkittävästi ja tuottavuuden kasvun oletetaan pysyvän verraten hitaana (1,0-1,5 %/v.)
- Julkisen talouden kehityksen kannalta talouden kasvuvauhdilla on suuri merkitys
- Dokumentin liitteessä 4 on esitetty myös nopeamman kasvun skenaario; jos kasvuvauhti on lähivuosina prosenttiyksikön verran nopeampi kuin perusuralla, julkinen talous kääntyy ylijäämäiseksi ja velkasuhde painuu alle 70%:in jo 2023

Kasvuennusteen vaikutus alijäämään ja velkasuhteeseen liitteen 4 mukaan

Julkisen talouden rahoitusjäämä/BKT

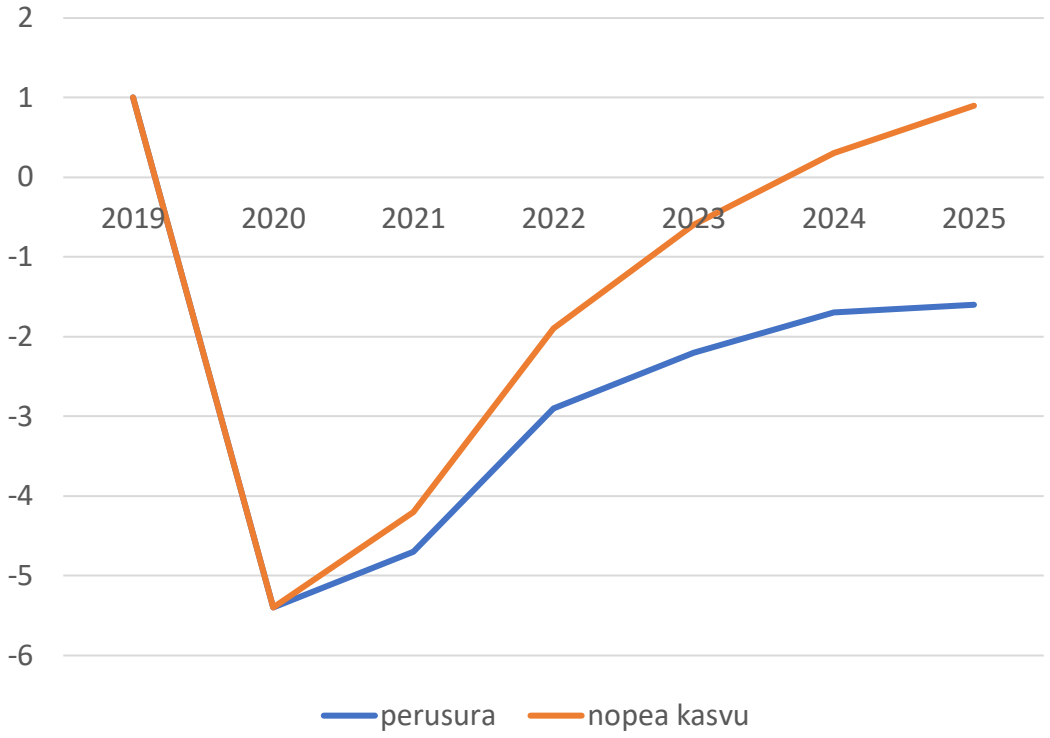

Julkinen bruttovelka/BKT

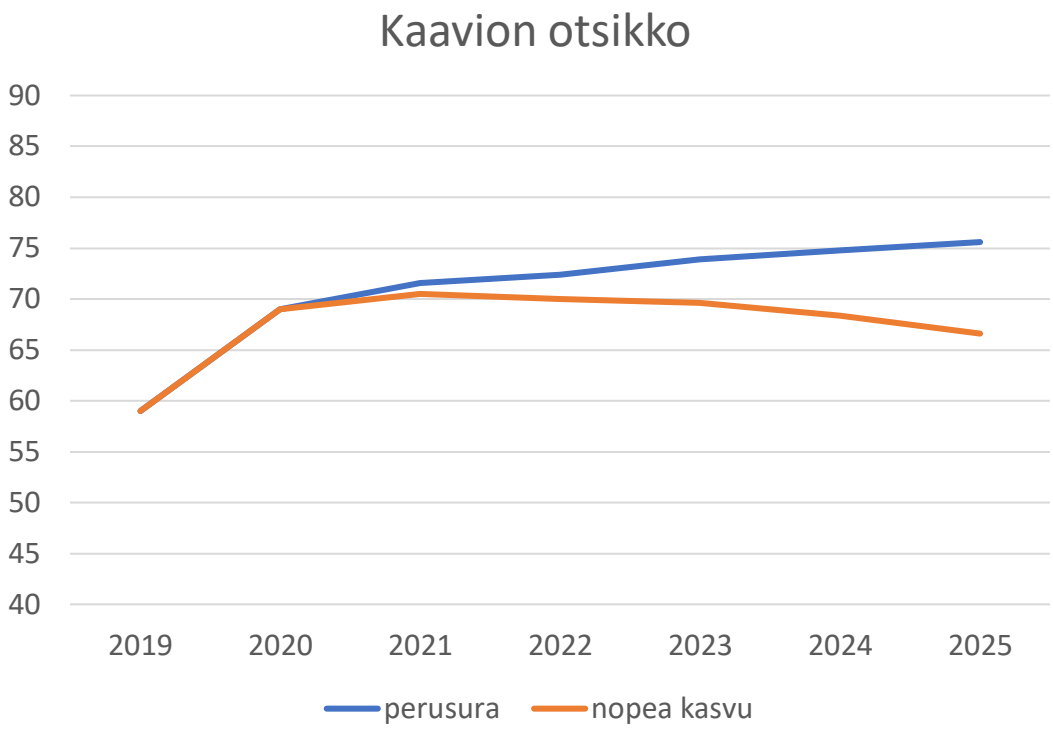

Toimintaympäristö: globaalitalouden kehitys ja EU:n talouspoliittinen ohjaus voivat kiihdyttää kasvua 2020-luvulla

- Tulevan kasvun ennakointi on vaikeaa, koska koronakriisi on käynnistänyt suuria talouspoliittisia muutoksia
- USA:ssa käynnistynee suuri julkisrahoitteinen elvytys- ja investointiohjelma, joka kiihdyttää lähivuosina maailmantalouden kasvua
- EU:n oma elvytyspaketti nopeuttaa Euroopan kasvua vv. 2022-2023
- Elvytyspaketit luultavasti kasvattavat investointikysyntää (vihreä siirtymä ym.), mikä parantaa Suomen vientinäkymiä
- EU:n käynnistymässä keskustelu talouspolitiikan uusista ohjaussäännöistä, joilla pyritään mahdollistamaan uudet investoinnit energia- ja liikenneinfraan
- Keskuspankit pyrkivät pitämään korot matalina, koska valtiot tarvitsevat velkarahoitusta

VM:n taustaoletukset, alijäämä ja velka

- VM:n ennusteuralla talouden kokonaisveroaste alenee vuoden 2021 tasosta (42,3 %) yli prosenttiyksiköllä vuoteen 2023 mennessä (41,2 %)
- Ennakoitu veroasteen alenema selittää merkittävän osan julkisen talouden alijäämästä vuonna 2023
- Erikoista, koska hallituksen ohjelmassa ei ole suuria verokevennyksiä
- Laskelma johtuu oletuksista: VM ennakoi, että palkkasumma kasvaa hitaammin kuin BKT, mikä pienentää tulovero- ja sova-maksukertymää suhteessa BKT:n arvoon
- Jos näin käy, seurauksena on palkkatulojen kansantulo-osuuden merkittävä lasku (yli prosenttiyksikön) ja toisaalta voittojen ja omaisuustulojen osuuden vastaava kasvu
- Jos palkkatulojen kansantulo-osuus pysyisi koko ajan vuoden 2019 tasolla, vuoden 2023 alijäämä olisi puolet ennakoitua pienempi

Talouspolitiikan keskipitkän ajan tavoitteet

- Lähivuosien maltillista elpymistä ei ole mielekästä rajoittaa talouspolitiikan kiristyksillä – riskinä on nousun heikentäminen, toisaalta saavutettavat hyödyt (=tulevien korkomenojen alenema) olisivat olemattomia matalan korkotason vuoksi
- Talouden merkittävimmät haasteet liittyvät pidemmän aikavälin kehitykseen
- Olennaista on vahvistaa talouden pidemmän ajan kasvuun vaikuttavia tekijöitä:
  - Työllisyysaste
  - Työikäinen väestö
  - Tuottavuuskehitys

Kasvutekijöiden vahvistaminen

- Työllisyysasteen ennakoidaan kohoavan vähitellen kohti 75 prosentin tasoa; tavoite on mahdollista saavuttaa, mutta vuoden 2025 jälkeen pitäisi ryhtyä tavoittelemaan 78-80 prosentin työllisyysastetta
  - Pidempiä työuria, osatyökykyisten integrointia jne.
- Työikäinen väestö on väestöennusteen mukaan supistumassa; kehityksen suunta pitäisi muuttaa maahanmuuton ja korkeamman syntyvyyden avulla
  - Ulkomaisten opiskelijoiden integrointi työmarkkinoille
  - Rohkeampaa perhepolitiikkaa
- Tuottavuuskehityksen parantaminen
  - Investointikannustimet ja julkiset investoinnit
  - T&K-investointien vahvistaminen; julkisen tuen suuntaaminen avainalojen perustutkimukseen ja soveltavaan tutkimukseen

Varautuminen korkojen nousuun

- Koronakriisistä aiheutunut julkisen velan kasvu on aiheuttanut paljon huolta, koska korkotason pelätään nousevan
- Toistaiseksi korkotason noususta ei ole merkkejä, vaikka inflaatio onkin kiihtynyt USA:ssa
- Korkotason nousulta voi suojautua tukeutumalla pitkäaikaiseen lainanottoon
- Pitäisikö Suomenkin hyödyntää nykyistä enemmän matalia 30 (Saksan korko 0,39 %) ja 50 vuoden (Ranskan korko 1,08 %) markkinakorkoja lainanotossaan?

Jaakko Kiander
VTT, johtaja
Eläketurvakeskus
www.etk.fi

KIITOS MIELENKIINNOSTA!